

Ясінецька Ірина
д-р екон. наук, професор кафедри геодезії та землеустрою
Петрище Ольга
канд. с-г. наук, асистент кафедри геодезії та землеустрою
Потапський Юрій
канд. с-г. наук, доцент кафедри геодезії та землеустрою
Подільський державний аграрно-технічний університет
Кам'янець-Подільський, Україна

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ

З урахуванням думок науковців, правознавців, найоптимальнішим для сучасних умов є наступне визначення поняття державного контролю за використанням та охороною земель - сукупність здійснюваних органами державної влади організаційно-правових заходів, спрямованих на спонукання суб'єктів земельного права, учасників земельних правовідносин до виконання правил і дотримання норм земельного законодавства та попередження земельних правопорушень, що має на меті забезпечити науково обґрунтоване, раціональне і ефективне використання та охорону земель [1].

Державний контроль базується на чітких конституційних засадах, функціонує на основі встановлених норм права і завжди тягне за собою певні юридичні наслідки. Поняття сучасного державного контролю за використанням та охороною земель сформоване у зв'язку із переходом умов господарювання в нашій країні на ринкові засади, реалізацією визначених Конституцією України норм щодо права та розпорядження земельними ресурсами, комплексним реформуванням галузі земельних відносин, і є складовою частиною в цілому функцій державного управління у галузі земельних відносин, котрого взагалі не існувало у попередніх системах державотворення [2].

Недооцінка ролі і значення контролю у “перебудовні” роки змінилась з середини 90-х років усвідомленням необхідності зміцнення цього виду управлінської діяльності. В окремих правових документах з питань охорони земель, а саме Законі України “Про охорону навколишнього природного середовища” від 25 червня 1991 року, Законі України “Про природно-заповідний фонд України” від 16 червня 1992 року, Кодексу України “Про надра” від 27 липня 1994 року, Водному кодексу України від 6 червня 1995 року, Законі України “Про пестициди і агрохімікати” від 1995 року.

У зв'язку з проголошенням незалежності України 13 березня 1992 року Верховною Радою була прийнята нова редакція земельного кодексу України, який діяв до 1 січня 2001 року. Питання контролю за використанням і охороною земель в цьому Земельному кодексі регламентувалися в розділі п'ятому “Контроль за використанням і охороною земель та їх моніторинг”, який складався з трьох статей (статті 93, 94, 95) [3].

В Україні пройдено складний шлях від інвентаризації та перерозподілу державних земель до реформування земельних відносин, реструктуризації на засадах приватної власності. В результаті змінилися умови, що визначають форму і зміст землевпорядних дій: ліквідована монополія державної власності на землю, а процес реформування охопив землекористування в усіх галузях економіки і суспільного життя.

Поява ефективного власника землі, поєднання земельних відносин із фінансовими та розвиток на цій основі інвестиційно-інноваційних процесів сприятимуть значно кращому використанню земельно-ресурсного потенціалу України [4].

Основний Закон вперше за всю історію нашої держави визнав землю основним

національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави, а земля відповідно до Конституції є основною матеріальною і фінансовою базою розвитку суспільства.

З метою подальшого удосконалення державної політики, визначення правової, економічної та соціальної основи організації здійснення державного контролю за використанням та охороною земель, для забезпечення раціонального використання і відтворення природних ресурсів та охорону довкілля, Верховною Радою України, 19 червня 2003 року прийнятий Закон України “Про державний контроль за використанням та охороною земель” [5].

Саме цим законодавчим актом України остаточно визначені основні завдання державного контролю за використанням та охороною земель.

Функції здійснення державного контролю за використанням та охороною земель покладені на державні органи земельних ресурсів, у складі яких з 2003 року діяв спеціальний підрозділ — Держземінспекція України. Інспекційні органи були створені на рівні кожної області у складі обласних управлінь земельних ресурсів та мали державних інспекторів на рівні кожного адміністративного району [6].

Важливу роль у здійсненні контролю за використанням та охороною земель відіграв прийнятий 21 травня 1997 року Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні”. Органи місцевого самоврядування не тільки вирішують земельні спори, погоджують проекти землеустрою, організовують і ведуть земельно-кадастрову документацію, але й здійснюють контроль за дотриманням земельного та природоохоронного законодавства, використанням і охороною земель [7].

Самоврядний контроль за використанням та охороною земель здійснюється сільськими, селищними, міськими, районними та обласними радами.

Громадський контроль за використанням та охороною земель здійснюється громадськими інспекторами, які призначаються відповідними органами місцевого самоврядування і діють на підставі положення, затвердженого центральним органом виконавчої влади по земельних ресурсах [8].

Ефективність сучасної державної політики у сфері контролю за використанням та охороною земель невід’ємно пов’язана із зміцненням та удосконаленням законодавчої та нормативної бази у галузі земельних відносин. На сьогодні у продовження прийнятого у 2001 році Земельного кодексу України затверджено понад 50 законодавчих та нормативних актів, які сприятимуть реалізації його положень, зокрема у частині здійснення державного контролю за використанням та охороною земель.

Список використаних джерел

1. Аніщенко В.О., Боровий В.О. Моніторинг і охорона земель: навч. посіб. Київ : КНУБА, 2003. 176 с.
2. Бакка М.Т., Стрельченко В.П., Божок П.Т. Основи ведення сільського господарства та охорона земель : навч. посіб. Житомир : ЖІТІ, 2000. 366 с.
3. Гончарук С.Т. Суб’єкти адміністративного права України: навчальний посібник. Київ, 2000.
4. Горлачук В.В., В’юн В.Г., Сохнич А.Я. Управління земельними ресурсами: навч. посібник / За ред. В.Г. В’юна. Миколаїв : В-во МФ НаУКМА, 2002. 316 с.
5. Земельне право України. Практикум: навчальний посібник / Курило В.І., Миронець І.М., Харланович А.В., Ковальський Д.В.; За заг. ред. В.І.Курила. Київ : Магістр - ХХІ сторіччя, 2006. 144 с.
6. Земельне право : підручник для студентів юридичних спеціальностей ВНЗ / За

ред. В.І. Семчика і П.Ф. Кулинич. Київ : Ін Юре, 2001. 424 с.

7. Земельний кодекс України: Науково-практичний коментар / За ред. В.І. Семчика. Київ : Ін Юре, 2003. 676 с.

8. Курило В.І., Моторіна Т.С. Основи земельного права України : навч. посіб. Київ : Магістр ХХІ сторіччя, 2006. 160 с.

